

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
імені адмірала Макарова
Факультет морського права
Кафедра національної безпеки та політичного аналізу

Код РПНД О7306

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з науково-педагогічної роботи

Сергій СЛОБОДЯН

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Program of the Discipline

ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ СПЕЦСЛУЖБ
Basics of special services activity

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
перший (бакалаврський) / другий (магістерський)

тип дисципліни обов'язкова
обов'язкова / вибіркова

мова(и) викладання українська

Миколаїв – 2024 р

Робоча програма навчальної дисципліни «ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ СПЕЦСЛУЖБ» є однією із складових комплексної підготовки фахівців галузі знань 25 «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону», спеціальності 256 «Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності) освітня програма «Внутрішньополітична безпека»

«10» 12 2024 року – 24 с.

Розробник: Кривцов А. О., викладач кафедри національної безпеки та політичного аналізу

Проект робочої програми навчальної дисципліни «ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ СПЕЦСЛУЖБ» узгоджено з гарантом освітньої програми.

Гарант освітньої програми «Внутрішньополітична безпека»:

професорка, докторка
політичних наук

Наталія НІКОЛАЄНКО

Проект робочої програми навчальної дисципліни «ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ СПЕЦСЛУЖБ» розглянуто на засіданні кафедри національної безпеки та політичного аналізу

Протокол № 4 від «18» 12 2024 р.

В.о.завідувача кафедри

Наталія НІКОЛАЄНКО

Проект робочої програми навчальної дисципліни «ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ СПЕЦСЛУЖБ» розглянуто Навчально-методичною комісією факультету Морського права

Протокол № 5 від «20» 12 2024 р.

Голова

Дмитро БАРАНЕНКО

Проект робочої програми навчальної дисципліни «ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ СПЕЦСЛУЖБ» погоджено з навчальним відділом

Начальник відділу

Андрій ЛАБАРТКАВА

Робочу програму навчальної дисципліни «ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ СПЕЦСЛУЖБ» затверджено Навчально-методичною радою НУК

Протокол № 10 від «23» 12 2024 р.

Голова НМР НУК

Сергій СЛОБОДЯН

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Опис навчальної дисципліни.....	6
2. Мета вивчення навчальної дисципліни.....	6
3. Передумови для вивчення дисципліни	7
4. Очікувані результати навчання	7
5. Програма навчальної дисципліни	8
6. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування	13
7. Форми поточного та підсумкового контролю	14
8. Критерії оцінювання результатів навчання	19
9. Засоби навчання, обладнання та програмне забезпечення, яких передбачає навчальна дисципліна	20
10. Рекомендовані джерела інформації	20

ВСТУП

Анотація

Вивчення навчальної дисципліни «ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ СПЕЦСЛУЖБ» передбачає опанування навичок та аналітичних, консультативних вмінь здобувачів вищої освіти щодо місця і ролі спеціальних служб у зовнішній політиці держави.

Метою викладання дисципліни є: визначення основних функцій, можливостей та наслідків розвідувальних дій держави (її спеціальних структур) при виробленні зовнішньої політики держави.

Завданнями навчальної дисципліни є: навчитися створювати моделі інформації та знань, що отримує розвідка, необхідні державі для прийняття ефективних зовнішньополітичних рішень; розв'язувати складні задачі, пов'язані з використанням сучасних та перспективних інтелектуальних знань, орієнтованих на когнітивні технології розвитку науки, онтологічні, об'єктивні та інші моделі інформації та знань будь-яких проблемних галузей. Окрім того, завданням даної дисципліни є розкриття особливостей формування та функціонування спеціальних служб України та особливостей їхнього впливу на зовнішню політику в умовах сучасного геополітичного протистояння та військової агресії з боку РФ.

Результатами вивчення навчальної дисципліни є: засвоєння основних методів різних типів розвідки; головних організаційних та ділових навичок відповідальних державних структур за результати розвідувальної роботи держави; опанування методів інформаційно-аналітичного супроводу розвідувальної діяльності та її організації; опанування методики інформаційної підготовки з метою підвищення конкурентоспроможності дій розвідувальних служб; опанування навичок застосовування прийомів і засобів розвідки; здобуття навичок планування і проведення системних досліджень щодо розвідувальної діяльності та аналізу консолідованої інформації, як безумовної складової розвідки.

Ключові слова: *розвідувальні служби, розвідка, розвідувальна діяльність, таємна дипломатія, державна влада, зовнішня політика, політичні відносини.*

Abstract

Studying the academic discipline «BASICS OF SPECIAL SERVICES ACTIVITY» involves mastering the skills and analytical, consultative abilities of higher education students regarding the place and role of special services in the foreign policy of the state.

The purpose of teaching the discipline is: to determine the main functions, capabilities and consequences of intelligence actions of the state (its special structures) in developing the state's foreign policy.

The objectives of the academic discipline are: to learn how to create models of information and knowledge obtained by intelligence, necessary for the state to make effective foreign policy decisions; to solve complex problems associated with the use of modern and promising intellectual knowledge, focused on cognitive technologies for the development of science, ontological, objective and other models of information and knowledge of any problem areas. In addition, the task of this discipline is to reveal the features of the formation and functioning of the special services of Ukraine and the features of their influence on foreign policy in the conditions of modern geopolitical confrontation and military aggression by the Russian Federation.

The results of studying the academic discipline are: mastering the basic methods of various types of intelligence; the main organizational and business skills of state structures responsible for the results of the state's intelligence work; mastering the methods of information and analytical support of intelligence activities and its organization; mastering the methodology of information training in order to increase the competitiveness of the actions of intelligence services; mastering the skills of applying intelligence techniques and means; acquiring the skills of planning and conducting systematic research on intelligence activities and analyzing consolidated information as an essential component of intelligence.

Keywords: *intelligence services, intelligence, intelligence activities, secret diplomacy, state power, foreign policy, political relations.*

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність (освітня програма), освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 25 Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону	обов'язкова	
Модулів - 1	Спеціальність 256 Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності) Освітня програма «Внутрішньополітична безпека»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		4-й	4-й
Електронний адрес РПНД на сайті Університету			
Загальна кількість годин - 90		Семестр	
		8-й	8-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2; самостійної роботи студента –4.	Освітній рівень: перший (бакалаврський)	Лекції	
		15 год	6 год.
		Практичні, семінарські	
		15 год.	6 год.
		Лабораторні	
		- год.	- год.
		Самостійна робота	
		60год.	78год.
		Вид контролю: Залік	
Форма контролю: комбінована			

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета вивчення навчальної дисципліни *«ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ СПЕЦСЛУЖБ»*: формування у майбутніх фахівців знань щодо місця і ролі спеціальних служб у зовнішній політиці України, а також ознайомлення із основними функціями, можливостями та наслідками розвідувальних дій держави (її спеціальних структур) при виробленні зовнішньої політики держави.

Вивчення навчальної дисципліни *«ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ СПЕЦСЛУЖБ»* передбачає формування у здобувачів освіти відповідно до освітньо-професійної програми таких компетентностей:

Загальні компетентності:

ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-6. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК-8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Фахові компетентності:

ФК- 8. Здатність використовувати окремі елементи механізму впливу та взаємодії у процесі забезпечення окремих складових національної безпеки.

ФК- 13. Здатність організовувати та забезпечувати режим секретності, а також ведення, облік, зберігання, використання та знищення інших матеріальних носіїв інформації з обмеженим доступом, у тому числі – порядок захисту такої інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни *«ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ СПЕЦСЛУЖБ»* є опанування таких навчальних дисциплін освітньої програми:

- «Основи національної безпеки»;
- «Оперативно-розшукова діяльність».

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Вивчення навчальної дисципліни *«ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ СПЕЦСЛУЖБ»* відповідно до освітньо-професійної програми «Внутрішньо політична безпека» спеціальність 256 «Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності)» передбачає формування та розвиток у здобувачів освіти наступних результатів навчання:

- знати методи та принципи роботи різних типів розвідки;
- знати організаційні та ділові прийоми відповідальних державних структур за результати розвідувальної роботи держави;
- знати етапи інформаційно-аналітичного супроводу розвідувальної діяльності та її організації;
- методики інформаційної підготовки з метою підвищення конкурентоспроможності дій розвідувальних служб;
- знати шляхи застосовування прийомів і засобів розвідки, можливості інтелектуальних систем і технологій, необхідних для прийняття рішень, зокрема об'єктно-орієнтованого аналізу та моделювання;
- знати структуру системних досліджень щодо розвідувальної діяльності та аналізу консолідованої інформації, як безумовної складової розвідки;

можливості та наслідки впливу авіаційної і космічної галузі на діяльність спеціальних служб держави.

Програмні результати визначені ОП:

ПР-6. Вміти адаптовуватись до нових викликів та дій у певних ситуаціях.

ПР-8. Вміти застосовувати основні методи, способи і засоби отримання, зберігання, переробки та представлення інформації для вирішення професійних завдань.

ПР-10. Вміти використовувати правові та безпекові режими під час виконання службових обов'язків.

ПР-13. Вміти оцінювати обстановку, рівень потенційних загроз та викликів національній безпеці.

ПР-19. Розуміти основні теоретичні поняття, застосовувати набуті практичні навички із дослідження документів, їх правильного використання в службовій діяльності.

ПР-22. Вміти організовувати та забезпечувати режим секретності, а також ведення, облік, зберігання, використання та знищення інших матеріальних носіїв інформації з обмеженим доступом, у тому числі – порядок захисту такої інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах.

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ 1.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ СПЕЦСЛУЖБ УКРАЇНИ

Тема 1. Спецслужби України: мета, завдання, специфіка діяльності.

Основна мета діяльності спецслужб України. Групи спецслужб України. Функції спецслужб України. Розвідувальні органи України та сфери їх діяльності. ГУР (Головне управління розвідки Міністерства оборони (воєнна розвідка)). СЗР (Служба зовнішньої розвідки). СБУ (Служба безпеки України (контррозвідка та внутрішня безпека)). Управління розвідки Адміністрації Державної прикордонної служби України.
Література: [14] стор.171-175. [31; 32; 33; 34; 35; 36; 37; 38; 42]

Тема 2. Роль і місце спецслужби в історії українського державотворення.

Історія створення та розвитку українських спеціальних служб. Критерії оцінки ефективності діяльності спецслужб в Україні і за кордоном. Цивільний контроль за діяльністю спецслужб. Організація комунікацій спецслужб і суспільства. *Література:* [2] стор.6-87. [10] стор.12-34 [18] стор.32-98.

Тема 3. Поняття «розвідка», її види та структура.

Рівні здійснення розвідувальної діяльності. Головні принципи політичного і воєнного протистояння. Зміст поняття «розвідка». Основний продукт та процес розвідки. Основні підходи до визначення поняття «розвідка». «Анатомія» розвідки. Напрями розвідувальних дій. Інституційний і функціональний підходи до розуміння змісту терміну «розвідка». Основні підходи щодо класифікації видів, форм і технологій розвідки. Види розвідки за призначенням: політична розвідка, воєнна розвідка, економічна розвідка, геополітична розвідка, науково-технічна розвідка. Воєнна розвідка залежно від сфери дій, сил і засобів. Воєнна розвідка залежно від масштабу. Тактична розвідка в інтересах забезпечення військ: стратегічна розвідка, оперативна розвідка, тактична розвідка. Розвідка залежно від завдань, сил, засобів і способів. Технічна розвідка залежно від природи сигналів. Внутрішня і зовнішня розвідка. Партизанська розвідка. *Література:* [14] стор.171-175. [31; 32; 33; 34; 35; 36; 37; 38; 42]

Тема 4. Механізм здійснення розвідувальної діяльності.

Основні підходи до визначення поняття «розвідувальна діяльність». Українське законодавство про суть розвідувальної діяльності. Предмет розвідувальної діяльності як індикатор її специфіки. Основні способи отримання інформації в процесі розвідувальної діяльності. Форми, методи і засоби розвідувальної діяльності. Співвідношення і взаємодія форм, методів і засобів розвідувальної діяльності на прикладі вербування. Геопросторова розвідка. Агентурна розвідка. Видова розвідка. Інструментальна розвідка. Радіoeлектронна розвідка. Таємне фізичне проникнення. Критерії цінності розвідувальних даних з відкритих джерел. Розвідувальний процес (цикл) та його структура. *Література:* [1] стор.8-16. [2] стор.6-87. [10] стор.12-34 [18] стор.32-98.

Тема 5. Розвідувальна інформація

Інформація як головний продукт розвідувальної діяльності. Підходи до оцінки значимості розвідувальної інформації. Розвідувальна інформація як підґрунтя для створення ефективної системи оперативного реагування на кризові ситуації в світі. Інформаційно-аналітична діяльність як складова розвідувальної діяльності та її основні функції. Інформаційно-аналітична робота як складова інформаційноаналітичної діяльності та її завдання. Співвідношення розвідувальної діяльності, інформаційно-аналітичної діяльності та інформаційно-аналітичної роботи. Структура розвідувальної інформації. Дані, інформація, знання. Перетворення розвідувальних даних у розвідувальну інформацію і знання. Класифікація споживачів інформаційноаналітичних матеріалів. Обмеження і проблеми роботи інформаційно-аналітичних підрозділів. *Література:* [5] стор. 43-49. [8] стор.30-36. [13]. [15]. [17] стор.166-174. [17] стор.166-174. [19] стор.6-193. [28] стор.16-42. [29] стор.8-31.

Тема 6. Принципи ведення розвідки.

Зміст основних груп принципів (на прикладі діяльності британської розвідки).

Стратегічні принципи розвідки: випередження супротивника, знання-сила, взаємодія та координація, фінансування, об'єктивність, імпровізація, агресивність, несподіваність, досвід (у значенні спадкоємність), уроки розвідки (аналіз прорахунків), цілеспрямованість, мудрість і практична корисність, далека перспектива, наукова обґрунтованість, дезінформація. Тактичні принципи розвідки: конспірація, оригінальність мислення, індивідуальність, правдивість природності, недовіра, принцип розумної достатності, дроблення розвідувальних операцій, принцип «око за око» і «рівність», безперервність ведення розвідувальної діяльності, оперативність. Адміністративно-управлінські принципи: єдиноначальність, лінійний принцип, об'єктивний принцип, планування. Оперативні принципи: агентура потребує коштів, система прикриття. Інформаційно-аналітичні принципи: відповідність структури і функцій аналітичних підрозділів, принцип належного забезпечення інформаційних потоків, принцип відбору найбільш важливих, актуальних відомостей; принцип сумісності форм і методів інформаційного супроводу, принцип пріоритетів у інформаційному супроводі. *Література:* [9] стор.133-137. [10] стор.12-33. [12] стор.26-30. [16] стор.20-23. [24] стор.71-72

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

ДИПЛОМАТІЯ ТА РОЗВІДКА

Тема 7. Таємна дипломатія та розвідка.

Розвідка у формуванні сучасних міжнародних відносин. Роль дипломатії як головного інструменту зовнішньої політики держави. Основні форми реалізації дипломатії. Воєнна дипломатія і воєнно-дипломатична служба як особливий вид професійної дипломатичної діяльності. Особливості воєнної дипломатії (суть, об'єкти і суб'єкти).

Воєнно-дипломатична служба (ВДС) та її особливості. Віденські конвенції 1961 та 1963 рр. як правова основа діяльності дипломатичних і розвідувальних служб. Віденська конвенція 1961 р. про статус воєнного аташе. Головні дипломатичні привілеї та імунітети дипломатичних співробітників. Форми воєнної дипломатії: публічна (відкрита) дипломатія, таємна та змішана дипломатія. Основні методи воєнної дипломатії - офіційні та інші (робочі, дружні) візити і переговори; воєнні конференції; наради; підготовка та укладання угод з воєнних питань; участь у роботі міжнародних організацій; постійне представництво держави за кордоном воєнно-дипломатичними представництвами.

Структура воєнодипломатичного представництва. Порядок регулювання відносин іноземних воєнних аташе з владою країни перебування.

Література: [9] стор.133-137. [10] стор.12-33. [12] стор.26-30. [16] стор.20-23. [24] стор.71-72.

Тема 8. Дипломатична розвідка

Формування, поняття, основні задавання і функції інституту дипломатії. Дипломатична розвідка: суть, зміст. Основні підходи до визначення поняття «дипломатична розвідка». Дипломатична і розвідувальна інформація у забезпеченні національного інтересу. Головна функція дипломатії та розвідки. Віденська конвенція 1961 р. про головні функції дипломатичного представництва. Воєнна дипломатія і розвідка: співвідношення понять. *Література:* [12] стор.26-30. [16] стор.20-23. [24] стор.71-72. [39; 40; 40].

Тема 9. Організація та діяльність розвідувальних служб провідних держав світу

Огляд систем управління спецслужбами іноземних держав. Система спецслужб США. Склад і підпорядкування спецслужб США. Створення Центрального розвідувального управління у США, його структура, основні завдання і місце у системі американської розвідки. Контроль і нагляд за діяльністю спецслужб США. Вдосконалення розвідки США на сучасному етапі. Спецслужби Великої Британії. Нова розвідувальна політика європейських держав. Система спецслужб Французької республіки. Спеціальні служби Федеративної Республіки Німеччина. Основні характеристики систем спецслужб інших європейських держав. *Література:* [10] стор.12-33. [12] стор.26-30. [16] стор.20-23. [24] стор.71-72.

Тема 10. Роль дипломатії та розвідки у зовнішній політиці України.

Взаємозв'язок зовнішньополітичної діяльності держави і діяльності її розвідувальних служб. Українська воєнна дипломатія: шляхи досягнення миру, безпеки та розвитку. *Література:* [2] стор.6-87. [10] стор.12-34 [18] стор.32-98.

Тематичний план навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усьо го	у тому числі				усь ого	у тому числі			
		л	пр .	л а б	с.р.		л	пр.	л а б	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
МОДУЛЬ 1.										
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1.										
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ СПЕЦСЛУЖБ УКРАЇНИ										
Тема 1. Спецслужби України: мета, завдання, специфіка діяльності	6	2			4	6	2			4
Тема 2. Роль і місце спецслужб в історії українського державотворення	9	3	2		4	6	2			4
Тема 3. Поняття «розвідка», її види та структура	8		2		6	6		2		4
Тема 4. Механізми здійснення розвідувальної діяльності	8	2	2		4	10				10
Тема 5. Розвідувальна інформація	6		2		4	10				10
Тема 6. Принципи ведення розвідки	8	2			6	7		2		5
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	45	9	8		28	45	4	4		37
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.										
ДИПЛОМАТІЯ ТА РОЗВІДКА										
Тема 7. Таємна дипломатія та розвідка	12	2	2		8	12	2			10
Тема 8. Дипломатична розвідка	10	2			8	11				11
Тема 9. Організація та діяльність розвідувальних служб провідних держав світу	11		3		8	12		2		10
Тема 10. Роль дипломатії та розвідки у зовнішній політиці України	12	2	2		8	10				10
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	45	6	7		32	45	2	2		41
<i>Разом за курсом</i>	90	15	15		60	90	6	6		78

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
Модуль 1.			
Змістовний модуль 1.			
1	Тема 2. Роль і місце спецслужб в історії українського державотворення	2	
2	Тема 3. Поняття «розвідка», її види та структура	2	
3	Тема 4. Механізми здійснення розвідувальної діяльності	2	2
4	Тема 5. Розвідувальна інформація	2	
	Тема 6. Принципи ведення розвідки		2
	Разом за модулем 1	8	4
Змістовний модуль 2.			

5	Тема 7. Таємна дипломатія та розвідка	2	
6	Тема 9. Організація та діяльність розвідувальних служб провідних держав світу	3	2
7	Тема 10. Роль дипломатії та розвідки у зовнішній політиці України	2	
	Разом за модулем 2	7	2
	Разом	15	6

Самостійна робота

Самостійна робота передбачає підготовку до лекційних занять; самостійне поглиблення знання за темами дисципліни; підготовку до практичних робіт; написання рефератів та підготовку презентацій; підготовку до поточних модульних контрольних робіт; підготовку до екзамену.

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної та заочної форми навчання:

- Підготовка до лекційних занять – **0,5-1 год. / 1 лекція;**
- Підготовка до практичних занять – **0,5-1 год. / 1 заняття;**
- Підготовка презентації – **15 год. на 1 роботу;**
- Написання реферату – **мінімум 15 год. на 1 роботу;**
- Написання есе – **мінімум 15 год. на 1 роботу;**
- Підготовка до підсумкової контрольної роботи – **(15-30 год.) на 1 захід;**
- Підготовка до модульної контрольної роботи - – **(15-30 год.) на 1 захід;**
- Підготовка до підсумкової атестації (залік) - **(15-30 год.) на 1 захід;**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Підготовка до лекцій	10	3
2	Підготовка до практичних занять	5	3
3	Підготовка презентації	-	15
4	Написання реферату	15	-
5	Написання есе		17
6	Підготовка до підсумкової контрольної роботи	-	20
7	Підготовка до модульної контрольної роботи	15	-
8	Підготовка до підсумкової атестації (залік)	15	20
Разом		60	78

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ, ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ТА МЕТОДИ ЇХ ДЕМОНСТРУВАННЯ

Здобувач зобов'язаний ознайомитися з теоретичним матеріалом та здобути практичні навички у відповідності до тематичного плану навчальної дисципліни.

Методи навчання для всіх видів занять:

- робота з літературою; пояснення; дискусія; диспут.
- *для лекційних занять*: лекція; бесіда; ілюстрування; відеометод;
- *для практичних занять*: вправа-практична робота - метод поглиблення і закріплення теоретичних знань та перевірки наукових висновків; дидактична гра.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є:

- усні відповіді;
- виконання практичних завдань;
- контрольні роботи;
- залік;
- реферати, есе;
- презентації;

7. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Досягнення студента оцінюються за **100-бальною** системою Університету.

Підсумкова оцінка навчального курсу включає в себе оцінки з поточного контролю і оцінки заключного заліку. У кожного компонента своя частка в загальній системі оцінок. У проміжних оцінках студент може набрати до **80 балів** (від 80 до 100 балів у разі складання заліку). Під компонентом проміжних оцінок розуміються поточні оцінки протягом семестру участь у практичних заняттях, виконання презентацій (заочна форма навчання), написання реферату (денна форма навчання), написання есе (заочна форма навчання), написання контрольної роботи (оцінювання в формі теоретичних запитань та тесту для заочної форми), підсумкова модульна контрольна робота в кінці семестру (оцінювання в формі теоретичних запитань та тесту для денної форми навчання). Питома вага заключного заліку в загальній системі оцінок – **20 балів**. Право здавати заключний залік дається студенту, якій з урахуванням максимальних балів проміжних оцінок набирає не менше **60 балів**. Підсумкова оцінка навчального курсу є сумою проміжних оцінок і оцінки заключного заліку.

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на практичних заняттях та набутих практичних навичок під час виконання завдань.

Зарахування кредитів навчального курсу можливо тільки після досягнення результатів, запланованих РПНД, що виражається в одній з позитивних оцінок, передбачених чинним законодавством.

Форми контролю результатів навчальної діяльності студентів та їх оцінювання

Відповіді на практичних заняттях	Критерії оцінювання (денна форма навчання)
3	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, використані міжпредметні зв'язки, містить аргументовані висновки
2	Відповідь в цілому правильна, достатньо повна, логічна; допущені несуттєві помилки та неточності у викладенні матеріалу
1	Відповідь частково правильна, містить неточності, недостатньо обґрунтована
0	Студент не дає відповіді.
<i>Максимальна оцінка студента за цей компонент програми: денна форма навчання 30 балів (10 тем по 3 бали)</i>	

Відповіді на практичних заняттях	Критерії оцінювання (заочна форма навчання)
12-13	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, використані міжпредметні зв'язки, містить аргументовані висновки
9-11	Відповідь частково правильна, містить неточності, недостатньо обґрунтована
5-8	Відповідь має суттєві помилки, аргументи не сформульовані, використовується невірна термінологія
1-4	Відповідь містить значну кількість суттєвих помилок, не обґрунтована
0	Студент не дає відповіді.
<i>Максимальна оцінка студента за цей компонент програми: заочна форма навчання 39 балів (3 заняття по 13 балів)</i>	

Виконання презентації	Критерії оцінювання (заочна форма навчання)
10-11	Презентація гарно організована, доповідь супроводжується ілюстративними матеріалами, матеріали ілюстрації підготовлені відповідно до вимог, що висуваються.
7-9	Презентація гарно організована, доповідь супроводжується ілюстративними матеріалами, на які не завжди дано посилання у доповіді або ілюстративні матеріали оформлені з незначними зауваженнями.
3-6	Ілюстративні матеріали низької якості, в організації презентації

	спостерігається невпевненість
1-2	Ілюстративні матеріали низької якості, в доповіді немає посилань на ілюстративні матеріали
<i>Максимальна оцінка студента за цей компонент програми: заочна форма навчання 11 балів</i>	

Написання реферату	Критерії оцінювання (денна форма навчання)
20	Доповідь логічно побудована, студент чітко та стисло викладає основні результати дослідження, показує глибокі знання з питань теми, оперує даними дослідження, впевнено і докладно відповідає на поставлені запитання.
17-19	Студент спроможний чітко та стисло викласти основні результати дослідження, належно обґрунтовує положення роботи, але допускає неточності у відповідях на запитання.
14-16	Студент спроможний чітко та стисло викласти основні результати дослідження але допускає суттєві неточності у відповідях на запитання, не завжди належно обґрунтовує положення роботи.
11-13	Студент неупорядковано викладає основні матеріали дослідження, намагається дати відповідь на поставлені запитання, робить спроби аргументувати положення роботи
8-10	Студент неупорядковано викладає основні результати дослідження, робить спроби аргументувати положення роботи, надає неповні, поверхові, необґрунтовані відповіді на поставлені запитання.
5-7	Студент демонструє задовільні знання з теми дослідження, але не може впевнено і чітко відповісти на додаткові запитання та належно обґрунтувати положення роботи.
1-4	Студент неупорядковано викладає основні результати дослідження, неспроможний дати відповіді на запитання, чітко висловити свою позицію.
<i>Максимальна оцінка студента за цей компонент програми: денна форма навчання 20 балів</i>	

Написання есе	Критерії оцінювання (заочна форма навчання)
9-10	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, містить аргументовані висновки.
7-8	Завдання виконано в цілому правильно, відповідь достатньо повна, логічна; допущені несуттєві помилки й неточності у викладенні матеріалу.
4-6	Завдання виконано частково правильно, відповідь містить неточності, недостатньо обґрунтована.
1-3	Завдання має значну кількість суттєвих помилок, не обґрунтовано
0	Студент не надав роботи
<i>Максимальна оцінка студента за цей компонент програми: заочна форма навчання 10</i>	

балів

Модульна контрольна робота (для денної форми навчання) проводиться у формі тестування та відповідей на 2 теоретичні запитання.

Модульна контрольна робота (відповідь на теоретичні запитання)	Критерії оцінювання (денна форма навчання)
10	Завдання виконано правильно, відповідь на теоретичні запитання правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, містить аргументовані висновки.
9	Завдання виконано правильно, відповідь на теоретичні запитання повна, логічна, допущені несуттєві помилки й неточності у викладенні матеріалу.
8	Завдання виконано в цілому правильно, відповідь достатньо повна, логічна; допущені несуттєві помилки й неточності у викладенні матеріалу.
5-7	Завдання виконано частково правильно, відповідь на теоретичні запитання містить неточності, недостатньо обґрунтована.
1-4	Завдання має значну кількість суттєвих помилок, теоретичні відповіді не обґрунтовано
0	Студент не дає відповіді
<i>Максимальна оцінка студента за цей компонент програми: денна форма навчання 20 балів (1 запитання 10 балів)</i>	

Контроль у формі тестування (для денної форми навчання)

Правильних відповідей, %	100	90	80	70	60	50	40	30	20	10
Бал	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
<i>Максимальна оцінка студента за цей компонент програми: заочна форма навчання 10 балів</i>										

Підсумкова контрольна робота (для заочної форми навчання) проводиться у формі тестування та відповідей на 2 теоретичні запитання.

Підсумкова контрольна робота (відповідь на теоретичні запитання)	Критерії оцінювання (заочна форма навчання)
5	Завдання виконано правильно, відповідь на теоретичні запитання правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, містить аргументовані висновки.
4	Завдання виконано правильно, відповідь на теоретичні запитання повна, логічна, допущені несуттєві помилки й неточності у викладенні матеріалу.
3	Завдання виконано в цілому правильно, відповідь достатньо повна,

	логічна; допущені несуттєві помилки й неточності у викладенні матеріалу.
2	Завдання виконано частково правильно, відповідь на теоретичні запитання містить неточності, недостатньо обґрунтована.
1	Завдання має значну кількість суттєвих помилок, теоретичні відповіді не обґрунтовано
0	Студент не дає відповіді
Максимальна оцінка студента за цей компонент програми: заочна форма навчання 10 балів (1 запитання 5 балів)	

Контроль у формі тестування (для заочної форми навчання)

Правильних відповідей, %	100	90	80	70	60	50	40	30	20	10
Бал	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
Максимальна оцінка студента за цей компонент програми: заочна форма навчання 10 балів										

Залік проводиться у комбінованій формі (письмові відповіді та усний захист) для заочної та денної форми навчання. До залікового білету входить два питання. Кожне питання оцінюється у **10 балів**. Максимально за залік студент може отримати **2x10 балів=20 балів**.

Залік	Критерії оцінювання (заочна та денна форма навчання)
9-10	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповіді, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому додаткову літературу.
6-8	Володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи тільки обов'язкову літературу.
3-5	В цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його зміст без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності.
1-2	Частково володіє навчальним матеріалом, допускає при цьому суттєві помилки. При викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини.
0	Студент не дає відповіді.
Максимальна оцінка студента за цей компонент програми: заочна та денна форма навчання 20 балів	

Форма контролю	Максимальна кількість балів	
	Денна форма	Заочна форма
Відповіді на практичних заняттях	10x3=30 балів	3x13=39 балів
Виконання презентації	_____	11 балів
Написання реферату	20 балів	_____
Написання есе	_____	10 балів
Написання підсумкової контрольної роботи	_____	20 балів

Написання модульної контрольної роботи	30 балів	-----
Залік	20 балів	20 балів
Всього	100 балів	100 балів

8. Критерії оцінювання результатів навчання

		Денна форма		Заочна форма	
		Вид роботи	Кількість балів	Вид роботи	Кількість балів
ЗМ 1	T1	Відповідь на практичному занятті	1x3=3		
	T2	Відповідь на практичному занятті	1x3=3		
	T3	Відповідь на практичному занятті	1x3=3		
	T4	Відповідь на практичному занятті	1x3=3	Відповідь на практичному занятті	1x13=13
				Написання есе	1x10=10
	T5	Відповідь на практичному занятті	1x3=3		
	T6	Відповідь на практичному занятті	1x3=3	Відповідь на практичному занятті	1x13=13
				Виконання презентації	1x11=11
ЗМ2	T7	Відповідь на практичному занятті	1x3=3		
	T8	Відповідь на практичному занятті	1x3=3		
	T9	Відповідь на практичному занятті	1x3=3	Відповідь на практичному занятті	1x13=13

	Т10	Відповідь на практичному занятті	1x3=3		
		захист реферату	1x20=20		
Написання підсумкової контрольної роботи		_____	_____	Написання підсумкової контрольної роботи	1x20=20
Написання модульної контрольної роботи		Написання модульної контрольної роботи	1x30=30	_____	_____
Підсумковий контроль (залік)		Залік	20	Залік	20
Разом			100		100

9. ЗАСОБИ НАВЧАННЯ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

- змішане навчання за допомогою GoogleClassroom;
- мультимедіа-, проекційна апаратура (проектори, екрани тощо);
- комп'ютери, комп'ютерні системи та мережі;
- бібліотечні фонди (підручники і навчальні посібники, методичні рекомендації, наукова література).

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Балан С.В. Значення політичних інститутів для становлення інформаційної держави. *Політологічний вісник*, 2024. Вип. 92. 186-197 с.
2. Виклики національній безпеці у контексті формування нового світового порядку: курс лекцій, за ред. Г.П.Ситник. К: ТОВ "САК Лтд.", 2023. 103 с.
3. Військова розвідка : навчальний посібник / упорядники : Д. В. Зайцев, А. П. Наконечний, С. О. Пахарєв, І. О. Луценко ; за ред. В. Б. Добровольського. К. : Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2016. 335 с.
4. Власюк О. С. Національна безпека України: еволюція проблем внутрішньої політики : Вибр. наук. праці / О. С. Власюк. – К. : НІСД, 2016. 528 с.

5. Грубінко А.В. Велика Британія в системі європейської зовнішньої і безпекової політики (1990- 2016 рр.): монографія. Тернопіль: Вектор, 2017.
6. Кисильова К. В. Організаційно правова основа діяльності ради національної безпеки і оборони України / Правоохоронна функція держави: теоретико-методологічні та історико-правові проблеми. Харків, 2017.
7. Концептуальні засади національної стійкості та державна політика врегулювання воєнно-політичних конфліктів: колективна монографія . за заг. ред. Г.П. Ситника; ТОВ «Академпрес». Київ, 2024. 358 с.
8. Кормич Л., Краснопольська Т. Національна безпека в глобалізаційних умовах : навч.- метод. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. Одеса : Фенікс, 2020. 76 с.
9. Кормич Л., Польовий М. Світовий політичний процес: глобальний та національний вимір : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл., що навчаються за спец. “Політологія”, “Міжнародне право”, “Міжнародні відносини”, “Соціологія”; НУ”ОЮА”.; Одеса : Фенікс, 2017. 240 с.
10. Кримінальний процесуальний кодекс України : чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 10 серп. 2021 р. : (Офіц. текст). Київ : Паливода А. В., 2021. 452 с.
11. Макаров М. А., Симчук А. С., Кулик М. Й., Терещенко Ю. В., Харченко С. В. Судові та правоохоронні органи України: навчальний посібник. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2022. 656 с.
12. Мартинов А. Діяльність української дипломатії у Раді Безпеки ООН (2016–2017 рр.). Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки: міжвід. Зб. Наук. пр. К., 2018. Вип. 27. 146-163 с.
13. Мосейко А. Г., Негодченко В. О. Досвід Сполучених Штатів Америки щодо публічного адміністрування в сфері національної безпеки. *Право і суспільство*. № 4, 2019. 323 – 329 с.
14. Національна безпека в контексті європейської інтеграції України: підручник / Г. П. Ситник, М. Г. Орел; за ред. Г. П. Ситника. Київ: Міжрегіональна Академія управління персоналом, 2021. 372.. с.
15. Ніколаєнко Н. О Маніпулятивний характер російських засобів масової комунікації в умовах російсько-української гібридної війни. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2020, № 1(7), С.93-104. (у співав.)
16. Ніколаєнко Н. О. Інформаційні виклики для України в умовах російсько-української гібридної війни. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2019, № 2(6), с.49-58 .
17. Ніколаєнко Н.О., Інформаційний фронт російсько-української гібридної війни, *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2022. № 4(12) С.109 -114.
18. Ніколаєнко Н.О., Комарчук О.О., Засоби масової комунікації як детермінанти гібридної війни Миколаїв : НУК, 2021. 196 с
19. Ніколаєнко Н.О., Царенко О.О., Політична участь громадян в процесі трансформації українського суспільства монографія, Миколаїв : НУК, 2022. 203 с. URI: <http://eir.nuos.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5640>
20. Ніколаєнко, Н. О. Інформаційна безпека та політична комунікація : навч.- метод. посібник. Миколаїв : НУК, 2022. –121 с. URI: <http://eir.nuos.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5637>
21. Омельченко С. В. Інституційні основи політичної стабільності: безпековий вимір. «Epistemological studies in Philosophy, Social and Political Sciences», 2021.
22. Омельчук В., Стрельбицький М., Гордієнко С. Забезпечення національної безпеки за основними напрямками життєдіяльності України: навчальний посібник: у 2-х ч.:

Ч. І., за заг. ред. Кислого А. і Стрельбицького М. Київ : Міжрегіональна Академія управління персоналом, 2021. 304 с.

23. Парахонський Б., Яворська Г. Онтологія війни і миру: безпека, стратегія, смисл: монографія. Київ: НІСД, 2019. 560 с.

24. Романюк А. Еволюція політичних інститутів. К.: Вид. Гельветика, 2021. 184с.

25. Свида Т.О. Міжнародні організації: навч.-метод. посіб. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2016. 36 с.

26. Ситник Г.П. Воєнно-політичні конфлікти та міжнародна безпека: курс лекцій К: ТОВ "САК Лтд.", 2023. 92 с.

27. Ситник Г.П., Заворітня Г.П., Марутян Р.Р. Інформаційно-комунікаційні технології у сфері національної безпеки: навчальний посібник / за заг. ред. Г.П. Ситника; ТОВ «Академпрес». Київ, 2024. 176 с.

28. Ситник Г.П., Комаха Л.Г., Рудик А.О. Основи теорії систем та системного аналізу: навчальний посібник, за заг. ред. Г.П. Ситника; ТОВ «Академпрес». Київ, 2024. 160 с.

29. Ткачук Т.Ю., Довгань О.Д. Система інформаційної безпеки України: онтологічні виміри. Ін-формація і право. 2018. No 1 (24). С. 89–104

30. Філософія війни та миру: курс лекцій / Г.П.Ситник. К: ТОВ "САК Лтд.",2023. -118 с.

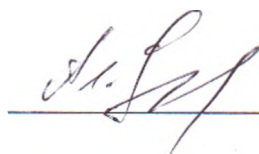
Інформаційні ресурси в інтернет

https://www.president.gov.ua/	Сайт Президента України
https://www.rnbo.gov.ua/	Сайт Ради національної безпеки і оборони України - координаційний орган з питань національної безпеки і оборони при Президентові України.
https://www.kmu.gov.ua/	Сайт Кабінету міністрів України
https://ssu.gov.ua/	Сайт Служби безпеки України»
https://mod.gov.ua/	Сайт Міністерства оборони України
https://szru.gov.ua/history/stories	Сайт Служби зовнішньої розвідки України.
https://mvs.gov.ua/struktura/team	Сайт Міністерства внутрішніх справ України
https://www.nasbu.edu.ua/	Сайт Національної академії СБУ. Академія забезпечує підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації співробітників Служби безпеки України.
https://nuou.org.ua/	Сайт Національного університету оборони України
https://www.vstup-nasv.info/	Сайт Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного
https://mil.knu.ua/ua/	Сайт Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка (далі – ВІКНУ) є сучасним міжвідомчим, багатопрофільним, інтегрованим військовим навчальним підрозділом провідного вищого навчального закладу України, що

	здійснює підготовку професіоналів з повною вищою освітою для Збройних Сил України та інших силових структур сектору безпеки і оборони України: Служби безпеки України, Державної служби України з питань надзвичайних ситуацій, Державної прикордонної служби України, Служби зовнішньої розвідки України, Національної гвардії України, Державної спеціальної служби транспорту.
https://niss.gov.ua/	Сайт Національного інституту стратегічних досліджень, який є базовою науково-дослідною установою науково-аналітичного супроводження діяльності Президента України та Ради національної безпеки і оборони України, консультативно-дорадчим органом при Президентіві України.
https://razumkov.org.ua/vydannia/zhurnal-natsionalna-bezpeka-i-oborona	Сайт журналу «НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА і ОБОРОНА», Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова
https://security-journal.nasbu.edu.ua/index.php/nbpe	Сайт журналу «Національна безпека: право та економіка»
http://nio.nuou.org.ua/index	Сайт журналу "Наука і оборона" включений до категорії "Б" наукових фахових видань України Спеціальності, за якими видання публікує наукові праці: 253 – Військове управління (за видами збройних сил) 254 – Забезпечення військ (сил) 255 – Озброєння та військова техніка 256 – Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності)
http://viv.nuou.org.ua/	Сайт Воєнно-історичного вісника
http://www.ucipr.kiev.ua	На сайті українського незалежного центру політичних досліджень - електронний журнал "Пріоритети", публікації статей, круглі столи, фокус-групи, конференції, семінари, моніторинги.

http://www.lsej.org.ua/	Юридичний науковий електронний журнал – електронне наукове фахове видання, засноване юридичним факультетом Запорізького національного університету
https://sas.ztu.edu.ua/about	Сайт електронного журналу «Society and Security» заснований у жовтні 2023 року та видається Державним університетом «Житомирська політехніка». Журнал публікує наукові статті, присвячені проблемним питанням забезпечення безпеки суспільних відносин.
http://politicon.iatp.org.ua/	Веб-сайт діє за підтримки Програми розширення доступу та навчань в Інтернет (IATP). Internet Access and Training Program (IATP) - це проект Бюро в справах освіти та культури (ECA) Держдепартаменту США, який адмініструється Радою міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX). На сторінках сайту можна знайти: результати наукових та прикладних досліджень (статті, роздуми); книжкове ревію (розміщені повнотекстові монографії); оригінальні матеріали з іноземних журналів (Abroadpublications- Englishversion); періодика (посилання на журнали, які містять статті з соціально-політичної і політико-психологічної тематики); довідкова інформація; навчальні програми з політичної та соціальної психології, тренінги.
http://www.politics.lviv.ua/	Сайт містить наукову інформацію з досягнень в політологічній галузі.
http://journals.vnu.volyn.ua/index.php/asv/homepage	Сайт наукового журналу «Acta Securitateae Volynienses», в якому публікуються результати теоретичних, наукових, прикладних та науково-експериментальних досліджень вітчизняних та закордонних фахівців з актуальних питань національної безпеки.
https://www.inter-nauka.com/magazine/public-administration/	Сайт журналу «Публічне адміністрування та національна безпека» Public Administration and National Security
https://journals.uran.ua/ispss/about	Сайт журналу «Інформаційна безпека людини, суспільства, держави».

Розробник програми:

Артем КРИВЦОВ